

FORLIKSRADET

Journalnummer:
1501315542

DOM
Forlikrådet i Oslo Avd. 3

Avsagt: 22.4.2015
Sak nr.: F2015-006904

Forlikrådets leder: Gro Bratteli Jamholt
Forlikrådets medlemmer: Gunnar Falck-Ytter og Heidi Margrethe Rømming

=====

Saken gjelder: Krav om erstatning og oppreisning for urettmessig bruk av artikkel.

Sakens parter:

Klager Bjørn Schiønning, Skovmosevej 18, Dk- 2820 Gentofte, Denmark, Org.Nr. 477 748 176
Prosessfullmektig: Norsk Journalistlag V/Adv. Ina Nyrud, Postboks 8793 Youngstorget, 0028 Oslo, Org.Nr. 938 429 596

Klagemotpart Stiftelsen Human Rights Service HRS, Postboks 8899 Youngstorget, 0028 Oslo, Org.Nr. 985 066 302
Prosessfullmektig: Advokat Trond Ellingsen V/Adv. Ellingsen, Postboks 1, 1376 Billingstad, Org.Nr. 550 348 330

Det ble avsagt slik

dom:

Saken gjelder:

Krav om erstatning og oppreisning for urettmessig bruk av artikkel.

Sakens bakgrunn:

Klager har opphavsrettighetene til en artikkel som klagemotparten etter hans mening har gjengitt ulovlig. Klagemotparten mener prinsipalt at saken er foreldet, men hevder subsidiært at det her dreier seg om et sitat som er gjengitt i samsvar med god skikk og i den utstrekning formålet betinger, jf. åndsverksloven § 22.

Klageren har i det vesentlige anført:

Klager Bjørn Schiønning var representert ved advokat Ina Lindahl Nyrud i Norsk Journalistlag. Nyrud forklarte at Schiønning's kronikk "Velferdssnak mens vi styrter i afgrunden" ble publisert på nett og papir av Berlingske Tidende 8. august 2010.

Nesten fire år senere, den 6. juli 2014 har Bjørn Schiønning oppdaget at store deler av hans artikkel i sitats form urettmessig har ligget ute på nettsidene til norske HRS siden 9. august 2010. Schiønning fremsetter denne dagen sitt første krav om honorar fra HRS med grunnlag i at de har brukt hans kronikk uten tillatelse. Han får ikke noe svar, og fremsetter derfor den 12. juli et nytt krav om honorar på kr. 2500,- som skal være utbetalt innen 1.8.2014.

HRS er uenige i kravet, og vil ikke betale. Dansk Journalistforbund overtar saken på vegne av Bjørn Schiønning. De nordiske landenes journalistforbund har en samarbeidsavtale, og saken blir etter hvert oversendt Norsk Journalistlag.

Nyrud viste til prosesskriv med bilag i sin videre forklaring. Hun mente at denne saken dreier seg om grenseoppgangen mellom det å sitere versus det å stjele et åndsverk, og mellom ytringsfrihet versus opphavsrett. Nyrud påpekte at det er gitt klare føringer gjennom lov og rettspraksis i disse spørsmålene.

I artikkelen signert Rita Karlsen fra HRS er 8 av i alt 12 avsnitt nærmest ordrett kopiert fra Schiønning's kronikk. Nyrud viste blant annet til en dom i Oslo Byrett fra 29.9.1982 der det ble stadfestet at man er langt utenfor sitatrettens grenser når 8 av i totalt 12 avsnitt i en artikkel er direkte sitat.

Nyrud kommenterte at sitatene i Karlsens artikkel var kreditert forfatteren og at den også inneholdt en link til hele Schiønning's kronikk. Hun påpekte at dette egentlig ikke hadde betydning for saken. Klagers påstand er at HRS har gjengitt store deler av Schiønning's kronikk uten hans samtykke, og at det derved foreligger en utvilsom krenkelse av hans opphavsrett etter §§ 1 og 2 i åndsverksloven.

Når det gjelder klagemotpartens innsigelse om at kravet er foreldet, påpekte Nyrud at det her dreier seg om en vedvarende krenkelse fordi artikkelen lå på klagemotpartens hjemmeside i over fire år. Hun viste til foreldelseslovens § 9.2 første punktum, og hevdet at foreldelse begynte å løpe den dagen artikkelen ble fjernet. Hun opplyste at HRS fjernet artikkelen etter mottatt prosessvarsel datert 28.11.2014.

Nyrud begrunnet kravets størrelse med at det måtte tas utgangspunkt i hva som ville vært et rimelig vederlag dersom avtale var inngått med partene på forhånd. I tillegg kreves oppreisning for grov uaktsomhet for ikke-økonomisk skade med hjemmel i åndsverkslovens § 55 første ledd annet punktum. Hun påpekte at klager har fremmet et moderat krav, men at det må tas med i vurderingen at HRS ikke har vist forhandlingsvilje i saken.

Klageren har nedlagt slik påstand:

4. HRS dømmes til å betale erstatning til Bjørn Schiønning for urettmessig bruk av hans artikkel med et beløp fastsatt etter forliksrådets skjønn begrenset oppad til danske kroner 1.500.
5. HRS dømmes til å betale oppreisning til Bjørn Schiønning for urettmessig bruk av hans artikkel med et beløp fastsatt etter forliksrådets skjønn begrenset oppad til danske kroner 1.500.
6. HRS dømmes til å betale saksomkostninger med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3 fra forfall til betaling skjer.

Klagemotparten har i det vesentlige anført:

Klagemotparten ved prosessfullmektig adv. Trond Ellingsen mente prinsipalt at kravet er foreldet og viste til bestemmelsene i foreldelseslovens § 3 om foreldelsesfrist. Han hevdet utgangspunktet for fristberegningen måtte være den dagen artikkelen ble offentliggjort av HRS, nemlig 9.august 2010. Med en alminnelig foreldelsesfrist på tre år, ble kravet etter hans mening foreldet 9.august 2013. Selv med en eventuell uvitenhet om kravet jf. foreldelseslovens § 10, ville kravet med en tilleggsfrist på ett år være foreldet fire måneder før forliksklagen ble sendt.

Ellingsen hevdet at Rita Karlsen uansett hadde sitert klagers kronikk i samsvar med det sitatretten gir adgang til. Karlsen hadde angitt forfatterens navn i artikkelen, hun hadde tydeliggjort at det var et sitat, og hun hadde også vedlagt linken til hele kronikken i sin artikkel. Ellingsen viste til en kortfattet avgrensning av sitatretten hentet fra Wikipedia, som også var gjengitt i hans tilsvaret til forliksklagen. Som en kommentar til klagers anførsel om at sitatet var for langt i forhold til åndsverkslovens § 22, refererte han til dette utdraget der det står at man må sørge for at den hele mening kommer frem og ikke bare kan nøye seg med korte utdrag ved sitering av en tekst.

Ellingsen påpekte videre at Karlsen hadde omtalt artikkelen til Schiønning i positive ordelag og rost Schiønnings kronikk. Han mente derfor at det verken var grunnlag for å betegne dette som en krenkelse eller å kreve erstatning for skade.

Klagers prosessfullmektig vektla at HRS er en humanitær stiftelse som har gaver og noe støtte over statsbudsjettet som eneste inntekt. Deres nettsider inneholder ingen reklame. Det foreligger ingen økonomisk vinning for HRS i denne saken. Karlsen har handlet i god tro. Han påpekte at Schiønning ikke har lidd noe økonomisk tap i denne saken, og for HRS var ikke artikkelen økonomisk motivert. Ellingsen mente derfor at klager uansett ikke hadde krav på betaling.

Rita Karlsen fortalte at HRS hadde sitert danske journalister tidligere og fått krav som de bare hadde betalt seg ut av. Nå mente hun at det måtte settes en stopper for dette.

Klagemotparten har nedlagt slik påstand:

1. Stiftelsen Human Rights Service HRS frifinnes.
2. Bjørn Schiønning erstatter Stiftelsen Human Rights Service HRS sine saksomkostninger med 4R dvs kr.3 440,-.

Etter å ha hørt partene og vurdert de fremlagte bevis legger forliksrådet følgende til grunn for dommen:

Retten må i det følgende ta sak ta stilling til hvorvidt HRS brøt bestemmelser i åndsverkloven ved å sitere større deler av klagers kronikk uten forfatterens viten eller samtykke. I tillegg må retten vurdere spørsmålet om foreldelse. Innenfor rammen av forliksrådets domskompetanse, vises det til partenes prosesskriv og muntlige forklaringer i forliksrådsmøte.

Sakens faktum når det gjelder Karlsens artikkel på HRS' nettsider er ikke bestridt av partene. Den ble publisert 9.8.2010, dagen etter at Schiønnings kronikk var offentliggjort på papir og nett i Berlingske Tidende, og ble fjernet fra klagemotpartens hjemmesider etter klagers prosessvarsel.

Retten vil først bemerke partenes anførsler når det gjelder foreldelse. Ellingsen på vegne av klagemotparten, viste til alminnelige foreldelsesfrist på tre år fra det tidspunkt Karlsens artikkel ble publisert, evt. med en forlengelse på ett år. Han mente at kravet uansett var foreldet og at HRS primært skulle frifinnes på dette grunnlag.

Klager har vist til foreldelseslovens § 9.2, første punktum: *"Kravet foreldes likevel seinest 20 år etter at den skadegjørende handling eller annet ansvarsgrunnlag opphørte."*

Retten mener det er urimelig å forvente at alle med opphavsrett til enhver tid skal ha full kontroll over all bruk og videreformidling av åndsverket. Det ville derfor etter denne retts skjønn virke uforsvarlig å legge § 3 i foreldelsesloven til grunn i denne type saker. Åndsverksloven har til hensikt å beskytte rettighetene til skaperen av et verk, og de særskilte foreldelsesfrister i foreldelsesloven, blant annet de som omhandler krav om skadeserstatning og oppreisning, vil måtte komme til anvendelse. Retten legger bestemmelsene i foreldelseslovens § 9.2 til grunn, og kravet anses ikke å være foreldet.

Etter bestemmelsene i åndsverkslovens § 1, har klager Bjørn Schiønning opphavsrett til kronikken *"Velferdssnak mens vi styrter i afgrunden"*. Det er opplyst at han skriver frilans i tillegg til sin faste jobb som journalist. Retten forstår at det er viktig for klager å ivareta sine rettigheter som opphavsmann.

Artikkelen som ble publisert på HRS' hjemmesider siterte store deler av Schiønnings kronikk. Det gikk tydelig fram at dette var et sitat, og det fremgikk også hvem som var forfatter. Siden Schiønnings kronikk i tillegg ble omtalt i rosene ordelag, kan det hevdes at sitatet er i *"god skikk"*. Men i åndsverkslovens § 22 som omhandler sitat, stilles det i tillegg krav om at sitatet skal være *"i den utstrekning formålet betinger"*.

Retten viser til at sitatet fra Schiønnings kronikk utgjorde omtrent halve artikkelen til Rita Karlsen. Etter rettens vurdering betinget ikke formålet med Karlsens artikkel eller innholdet i Schiønnings kronikk en så stor grad av direkte sitater. Et avkortet sitat med en oppfordring til leserne om å lese hele kronikken via en link til opprinnelig offentliggjøring, ville etter rettens skjønn ha tjent formålet. Retten mener etter dette at HRS brøt deler av åndsverkslovens § 22 gjennom å publisere en for omfattende del av Schiønnings åndsverk i sitats form.

Retten vil videre vektlegge at Schiønning ikke ble forespurt eller ga sin tilslutning til at kronikken hans skulle benyttes. Han har i ettertid krevd vederlag for bruken uten å ha vunnet gehør for sitt krav hos klagemotparten. Retten har videre merket seg Karlsens utsagn i forliksrådsmøtet om at HRS har betalt seg ut av lignende situasjoner tidligere.

Etter rettens skjønn er deler av åndsverkslovens bestemmelser her brutt, og det foreligger en vedvarende krenkelse av opphavsretten, siden artikkelen lå på HRS' hjemmeside i drøyt fire år. Retten finner at det på denne bakgrunn foreligger tilstrekkelig grunnlag for klager til å kreve erstatning og oppreisning etter åndsverklovens § 55 jf. § 54. Retten viser til at klager på bakgrunn av forholdets art har fremsatt et nøkternt økonomisk krav. Klagemotparten blir derfor å dømme etter klagers påstand.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

1. HRS dømmes til å betale erstatning til Bjørn Schiønning for urettmessig bruk av hans artikkel med et beløp fastsatt til danske kroner 1.500,-.
2. HRS dømmes til å betale oppreisning til Bjørn Schiønning for urettmessig bruk av hans artikkel med et beløp fastsatt til danske kroner 1.500,-.
3. HRS dømmes til å betale saksomkostninger kr. 3 360,- med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3 fra forfall til betaling skjer.
4. Oppfyllelsesfrist er 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet.

Gunnar Falck-Ytter
Medlem

Gro Bratteli Jamnøt
Forliksrådets leder

Heidi Margrethe Rømning
Medlem